

Lausunto Espoon kaupungille Uudenmaan ELY-keskuksen antamaan oikaisukehotukseen, Espoon valtuuston pohjois- ja keskiosien yleiskaavapäätöksestä

Maakuntahallitus 27.09.2021 § 112
829/06.02.00/2021

Tiivistelmä

Espoon kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan 7.6.2021. Uudenmaan ELY-keskus on hakenut oikaisua Espoon kaupunginvaltuuston päätökseen. ELY-keskus on oikaisukehotuksessaan nostanut esiin muun muassa Histan asemanseudun toteuttamista koskevan ajoitusmääräyksen sekä kaava-alueen rajaamisen Histassa. Espoon kaupunki pyytää Uudenmaan liitolta näkemystä voimassa olevan maakuntakaavan sekä täytäntöönpanokiellossa olevan Uusimaa 2050 -kaavan tulkinnasta, joihin oikaisukehotuksessa viitataan Histan ajoitusmääräyksen ja kaava-alueen rajaamisen osalta. Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että uusia asemanseutuja pitää olla mahdollista ja tuleekin kaavoittaa ja suunnitella jo ennakkoon, ennen kuin päätös radan tai aseman toteuttamisesta tehdään. Alueen yksityiskohtaisempi kaavoittaminen on mahdollista, kunhan huolehditaan, että aluetta suunnitellaan raideliikenteeseen tukeutuvana taajamana ja että vaihemaakuntakaavan suunnittelumääräyksen ehto alueen toteuttamisesta siirtyy kuntakaavoihin.

Uudenmaan liitto katsoo, että:

- Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavassa tarkentunut Histan asemanseudun rajaus on perusteltu ja huomioi maakuntakaavatyössä tuotetun tuoreimman tiedon.
- Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavassa tarkentunut Histan asemanseudun ajoitusmääräys on perusteltu ja molempien maakuntakaavojen, sekä voimassa olevan että vielä täytäntöönpanokiellossa olevan Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuuden mukainen.

Asian vireilletulo

Espoon kaupunki pyytää Uudenmaan liitolta lausuntoa Uudenmaan ELY-keskuksen antamaan oikaisukehotukseen, Espoon valtuuston pohjois- ja keskiosien yleiskaavapäätöksestä 1.10.2021 mennessä. Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan ehdotuksesta Uudenmaan liitto on antanut maakuntahallituksen lausunnon 16.11.2020.

Asian taustat

Espoon kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan 7.6.2021, 77 §. Uudenmaan ELY-keskus on hakenut maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 195 §:n säännökset huomioon ottaen oikaisua Espoon kaupunginvaltuuston päätökseen. ELY-keskus on oikaisukehotuksessaan nostanut esiin muun muassa Histan asemanseudun toteuttamista koskevan ajoitusmääräyksen sekä kaava-alueen rajaamisen Histassa. Suora linkki [oikaisukehotukseen](#).

Espoon kaupunki pyytää Uudenmaan liitolta näkemystä voimassa olevasta maakuntakaavasta sekä vireillä olevasta Uusimaa 2050 -kaavasta, joihin oikaisukehotuksessa viitataan **Histan ajoitusmääräyksen ja kaava-alueen rajaamisen yhteydessä.**

Linkki kaava-aineistoon Espoon kotisivulla:

<https://www.espoo.fi/fi/hankkeet/espoo-pohjois-ja-keskiosien-yleiskaava>.

Maakuntakaavatilanne

Uudenmaan liitto on laatinut Uusimaa-kaava 2050 kokonaisuuden, joka koostuu Helsingin seudun, Itä- ja Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavoista. Espoo kuuluu Helsingin seutuun, joten Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan tullessa voimaan se ohjaa kunnan yleiskaavoitusta.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaava on hyväksytty Uudenmaan maakuntavaltuustossa 25.8.2020. Uudenmaan maakuntahallitus päätti hyväksyä Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan voimaantulon 7.12.2020 pidetyssä kokouksessa. Kaavasta tehtyjen valitusten vuoksi Helsingin hallinto-oikeus on määrännyt välipäätöksillään 22.1.2021 Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ja muut Uusimaa-kaavan kokonaisuuteen kuuluvat seutujen kaavat täytäntöönpanokieltoon. Siksi voimassa olevat maakuntakaavat ohjaavat toistaiseksi yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja muuta viranomaistoimintaa. Samat maakuntakaavat ovat olleet voimassa myös osayleiskaavan ollessa ehdotusvaiheessa sekä Espoon valtuuston hyväksyessä osayleiskaavan.

Ehdotus lausunnoksi

Yleistä

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaava on kaavatasoista yleispiirteis ja yleispiirteisyys koskee sekä kaavan sisältöä, esitystapaa että tulkintaa. Maakuntakaavan aluerajauksia ei tule tulkita sellaisenaan, vaan niitä on tarkennettava yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Koska Helsingin seudun vaihemaakuntakaava on toistaiseksi täytäntöönpanokiellossa, peilataan lausunnossamme kaavaratkaisua pääosin voimassaoleviin maakuntakaavoihin. Lausuntopyyntöön rajauksen takia tässä lausunnossa keskitytään vain Histan alueeseen Valtatie 1:n pohjoispuolella.

Uudenmaan liitto pitää Espoo- Salo-oikorataa eli nk. ESA-rataa, erityisesti radan lähiliikennettä ja sitä tukevia asemanseutuja tärkeinä koko maakunnan kehityksen kannalta. Nämä on ratkaistu ja nostettu tärkeiksi maakuntakaavoissa ja niihin tukeutuvassa Länsi-Uudenmaan hyväksytyssä liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Myös Uusimaa-kaava 2050 maakuntakaavatyön yhteydessä tehdyissä selvityksissä on arvioitu, että ESA-radon suunta on merkittävä kasvusuunta, jota tarvitaan viimeistään 2040-luvulla. Kestävän kehityksen kannalta on tärkeää, että seudun kasvu ohjataan joukkoliikenteen kannalta kilpailukykyisille alueille. Pitkällä aikavälillä kestävästi hyvin saavutettavan, kaavoitettavan rakennusmaan niukkuus on merkittävä riski Uudenmaan kehitykselle. Uuden kasvusuunnan suunnittelu on aloitettava hyvissä ajoin, ja sovitettava suunnittelussa yhteen joukkoliikenne ja sitä tukeva maankäyttö. Maakuntakaavassa osoitettujen ratojen ja asemanseutujen suunnittelua ja toteuttamista tulee edistää ja ohjata linjakkaasti samoilla periaatteilla, kunkin alueen omat erityispiirteet huomioiden, kaikkien viranomaisten yhteistyöllä.

Osayleiskaavan periaatteet, alueen kehittämistavoitteet ja kaavaratkaisut ovat pääosin voimassa olevien maakuntakaavojen sekä

täytäntöönpanokiellossa olevan Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan mukaisia. Myös Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan keskeisiä tuoreimpiin selvityksiin tukeutuvia ratkaisuja sekä uusimpia ESA-radan selvityksiä on sovellettu osayleiskaavaratkaisuun.

Histan asemanseutu, kaava-alueen raja

Histan asemanseutu on osoitettu voimassa olevassa maakuntakaavassa laajahkona Raideliikenteeseen tukeutuvana taajamatoimintojen alueena, jolla on lisäksi suppeampi tiivistämISRasteri tulevan aseman kohdalla ja osittain alueen itäreunassa Viheryhteystarpeen ja Maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön merkinnät. Voimassa olevat maakuntakaavan merkinnät mahdollistavat osayleiskaavan raideyhteyden ja Histan asemanseudun. Maakuntakaavassa ei osoiteta raideliikenteen asemia omalla merkinnällään.

Uudemmassa Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa (osa Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuutta) kaavaratkaisun perusajatus ja suunnitteluote poikkeavat voimassa olevien maakuntakaavojen taajamaratkaisuista. Voimassa olevissa kaavoissa käytössä olleiden taajamatoimintojen alueiden aluevarausten osoittamisen sijaan Uusimaa-kaava määrittelee, minkälaisin periaattein mitäkin vyöhykettä tulisi kehittää (MRL 25§).

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa Histan asemanseutu on osoitettu Uusi raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke – merkinnällä, joka on rajaukseltaan paljon voimassa olevan maakuntakaavan rajausta suppeampi. Tämä johtuu kaavatyön yhteydessä tuotetusta uudemmasta tiedosta ja käsityksestä, jonka taustalla ovat useat kaavatyön selvitykset, mm. [Liikenteen ja maankäytön vuorovaikutus](#) (Uudenmaan liitto, 2018) ja [Lännen ratakäytävien \(Rantarata ja ESA-rata\) maankäytön tarkastelu ja vaikutusten arviointi](#) (Uudenmaan liitto, 2020). Lisäksi tuleva asemakeskus on osoitettu Keskus-merkinnällä. Myös Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan merkinnät mahdollistavat osayleiskaavan raideyhteyden ja Histan asemanseudun.

Osayleiskaavaan jätetyn asemanseudun laajuus vastaa tuoreen Uusimaa-kaava 2050 -työn yhteydessä tuotettua uusinta tietoa ja käsitystä asemanseudun keskeisimmistä vaikutusalueesta, jonka tulevan maankäytön tulee olla riittävän tehokasta tukeakseen kestävää liikkumista ja siis maankäytön ja joukkoliikenteen (uusi asemanseutu) vuorovaikutusta.

Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan Raideliikenteeseen tukeutuvan taajamatoimintojen alueen rajauksen lähtökohtana on käytetty maakuntakaavan laadinnan aikaisia selvityksiä ja suunnitelmia, jonka takia Histan asemanseudun laajuus on voimassa olevassa maakuntakaavassa uudemman Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan rajausta laajempi.

Uudenmaan liitto katsoo, että Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavassa tarkentunut Histan asemanseudun raja on perusteltu ja huomioi maakuntakaavatyössä tuotetun tuoreimman tiedon.

Histan asemanseutu, toteuttamista koskeva ajoitusmääräys

Histan asemanseutua koskee voimassa olevassa maakuntakaavassa Raideliikenteeseen tukeutuvan taajamatoimintojen alueen määräys, jonka mukaan ”Kuntakaavoituksessa alueen maankäyttö on suunniteltava ja mitoitettava raideliikenteen toimintaedellytyksiä suosivaksi. Uuden aseman

tarkempi sijainti määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueen maankäytön, uuden raideliikenneyhteyden ja aseman suunnittelu tulee kytkeä toisiinsa. **Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa alueen toteuttaminen tulee kytkeä uuden raideliikenneyhteyden ja aseman sitovaan toteuttamispäätökseen.** Lisäksi aluetta koskee taajamatoimintojen alueen suunnittelumääräys.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa Histan asemanseutua koskee Uusi raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke - merkintä, jonka määräyksen mukaan ”Uuden raideliikenteeseen tukeutuvan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen maankäyttö sekä uuden tai olevan raideliikenneyhteyden ja uuden aseman suunnittelu tulee kytkeä toisiinsa. Vyöhykkeelle ei tule suunnitella sellaista alueidenkäyttöä, joka estää tai merkittävästi haittaa alueen tulevaa kehittämistä tiiviiksi, monipuolisia toimintoja ja palveluita mahdollistavaksi, raideliikenteeseen tukeutuvaksi taajama-alueeksi. Vyöhykkeellä tulee kiinnittää erityistä huomiota kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiin. Vyöhykkeen toteuttaminen voi alkaa jo ennen kuin alueella on asema. **Poikkeuksena ovat Histan ja Lempolan alueet, joiden toteuttaminen tulee kytkeä uuden raideliikenneyhteyden ja aseman sitovaan toteuttamispäätökseen.** Vyöhykkeen toteuttamisen aikana ennen aseman rakentamista on huolehdittava riittävän palvelutason joukkoliikenteen järjestämisestä alueelle. Vyöhykkeen tarkempi sijainti ja laajuus on määriteltävä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.” Lisäksi vyöhykettä koskee taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen suunnittelumääräys muutoin kuin kaupan osalta.

Uudenmaan liitto katsoo, että ratojen suunnittelu kytkeytyy osaksi maankäytön suunnittelua eli kaavoitusta. Uusia ratoja ei voi toteuttaa, jos niihin ei ole varauduttu kaavoissa. Tämä tulkinta on tuotu selvästi esiin Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan selostuksessa sivuilla 51-52 sekä Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuuden selostuksessa s. 51: ”Vaihemaakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan **raideliikenteeseen tukeutuvan taajamatoimintojen alueen toteuttaminen on sidottu radan tai aseman sitovaan päätökseen. Alueen yksityiskohtaisempi kaavoittaminen on mahdollista, kunhan huolehditaan, että aluetta suunnitellaan raideliikenteeseen tukeutuvana taajamana ja että vaihemaakuntakaavan suunnittelumääräyksen ehto alueen toteuttamisesta siirtyy kuntakaavoihin. Kuntakaavoituksen edistäminen on välttämätöntä, jotta alueella on toteuttamisvalmius silloin, kun päätös radan tai aseman toteuttamisesta tehdään.** Sitovalla päätöksellä tarkoitetaan joko valtion tai kunnan rahoituspäätöstä rakentamissuunnitelman laatimiseksi tai rakentamisen aloittamiseksi. Päätös voi sisältyä esimerkiksi talousarvioon, valtiontalouden kehyspäätökseen tai muuhun lähivuosien rahoitusohjelmaan. Uusien asemien tai raideyhteyksien rakentamisesta voi päättää myös kunta, jos asema tai raideyhteys on kokonaan kunnan rahoittama, esimerkiksi metroasema tai pikaraitiotie. Ratahankkeen nimeäminen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan ei ole vielä sitova hankkeen toteuttamisen rahoituspäätös.”

Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että uusia asemanseutuja pitää olla mahdollista ja tuleekin kaavoittaa ja suunnitella jo ennakkoon, ennen kuin päätös radan tai aseman toteuttamisesta tehdään. Alueen yksityiskohtaisempi kaavoittaminen siis jo ennen radan ja aseman sitovaa toteuttamispäätöstä on mahdollista, kunhan huolehditaan, että aluetta suunnitellaan raideliikenteeseen tukeutuvana taajamana ja että vaihemaakuntakaavan suunnittelumääräyksen ehto alueen toteuttamisen

käynnistämisestä vasta sitovan toteuttamispäätöksen jälkeen siirtyy kuntakaavoihin.

Uudenmaan liitto katsoo, että Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavassa tarkentunut Histan asemanseudun ajoitusmääräys on perusteltu ja molempien maakuntakaavojen, sekä voimassa olevan että vielä täytäntöönpanokiellossa olevan Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuuden mukainen.

Päätösesitys

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Asian käsittely:

Käsittelyn aikana jäsen Inka Hopsu Sanna Vesikansan ja Kaarin Taipaleen kannattamana teki seuraavan muutosehdotuksen lausuntoon:

”Maakuntahallitus näkee ELYn oikaisuvaatimuksen perusteltuna ja näkee tarpeellisena liittää Histan ympäristön rakentumattomat A3- ja A2-alueet asemanseudun ajoitusmääräykseen. Maakuntahallitus korostaa tarvetta torjua ilmastonmuutosta kaavoituksessa ja hillitä kaupunkirakenteen hajautumista. Myös viheryhteyksien vahvistaminen muuttamalla A3-alueita V-alueiksi tulisi huomioida.”

Koska oli tehty kannatettu muutosehdotus, puheenjohtaja totesi, että asiasta oli äänestettävä. Suoritettussa äänestyksessä maakuntajohtajan esitystä kannattaneet äänestivät JAA ja Hopsun esitystä kannattaneet äänestivät EI. Äänestyksessä annettiin ääniä seuraavasti:

- 7 JAA-ääntä (Markkula, Karhuvaara, Meri, Rissanen, Liljestrand, Lompolo, Salonen)
- 6 EI-ääntä (Hopsu, Vesikansa, Taipale, Ilonen, Juurikkala, Valtonen).

Puheenjohtaja totesi, että maakuntajohtajan esitys on tullut maakuntahallituksen päätökseksi.

Päätös:

Maakuntahallitus päätti

- **antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon**
- **tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.**

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntija Ilona Mansikka

Täytäntöönpano:

Päätösote: Espoon kaupunki